

SURİYELİ SİĞINMACILARIN KİLİS EKONOMİSİNE ETKİSİ¹

THE IMPACT OF SYRIAN REFUGEES ON THE KILIS ECONOMY

Prof. Dr. Sadettin PAKSOY
Kilis 7 Aralık Üniversitesi
spaksoy@kilis.edu.tr

Mine Karadeniz ÖZGÜVEN
Kilis 7 Aralık Üniversitesi
mineozguven@kilis.edu.tr

ÖZET

Son zamanlarda Arap ülkelerinde yaşanan siyasal, ekonomik ve sosyal problemler yönetimin değişmesine, toplumsal bilincin güçlenerek halkın ortak hareket etmesine vesile olmuştur. Arap ülkelerindeki bu radikal değişim Arap Baharı'nı ortaya çıkarmıştır. Suriye, 15 Mart 2011'de Arap Baharı'na dahil olup bu baharı en acı şekilde yaşayan ülke olmuştur. Suriye'de hala devam etmekte olan iç savaş neticesinde birçok Suriyeli ülkelerini terk etmek zorunda kalmıştır. Bu göç çeşitli ülkelere yapılırken en büyük göç dalgası Türkiye'ye olmuştur. Bu saha çalışması Arap Baharı'nın başlangıcından günümüze kadar yaşanan gelişmeleri saptamak; savaş nedeniyle sığınmacı pozisyonuna düşen insanların; özellikle komşu ülkelere yerleşmeleri halinde; yerleştikleri yerler üzerindeki etkisini ölçmeyi ve oluşabilecek olumlu-olumsuz sonuçları saptamayı hedeflemektedir. Bu amaçla Kilis'teki yerli işletmecilere 23 sorudan oluşan 100 adet anket uygulanmış, Kilis'te bulunan Suriyeli sığınmacıların il ekonomisine etkisi ve Kilis halkının Suriyeli sığınmacılarla ilgili değerlendirmeleri tespit edilmeye çalışılmıştır.

Anahtar kelimeler: Suriyeli sığınmacılar, Ekonomi, Kilis.

ABSTRACT

Political, economic and social problems experienced in Arab countries recently have caused the change of government and has been instrumental in strengthening the social consciousness of the common people to move together. This radical change in Arab countries has triggered the Arab Spring. Syria was among the countries experiencing the Arab Spring on March 15, 2011 and has experienced in a most painful way. As a result of the Syrian civil war which is still going on in Syria, many Syrians have been forced to leave their country. While this migration has been into various countries; the largest wave of immigration was into Turkey. In this study, it is aimed to determine the developments until today from the beginning of the Arab Spring. Formed by a field study, this study also focused on measuring the negative/positive effects of those who were forced to migrate as a result of adverse events such as war, keeping people falling into refugees' position, especially if they settle in neighboring countries. For this purpose, it has been tried to determine the evaluation of local people in Kilis about the Syrian refugees in Kilis province and their effect on the provincial economy by applying 100 surveys with 23 questions on the local business operators in Kilis.

Keywords: Syrian Refugees, Economy, Kilis.

آثار اللاجئين السوريين على إقتصاد كيليس²

¹ : Bu çalışma, Kilis 7 Aralık Üniversitesi SBE İktisat Anabilim Dalında yapılan bir yüksek lisans tezinden türetilmiştir.

² هذا العمل مشتق من أطروحة الدراسات العليا في قسم الاقتصاد، جامعة 7 ديسمبر كيليس.

THE IMPACT OF SYRIAN REFUGEES ON THE KILIS ECONOMY

البروفيسور الدكتور سعد الدين باكسوي
جامعة 7 ديسمبر كليس
spaksoy@kilis.edu.tr

مينة كارادينيز أوزغوفين
جامعة 7 ديسمبر كليس
mineozguven@kilis.edu.tr

ملخص:

وفي الآونة الأخيرة، أدت المشاكل السياسية والاقتصادية والاجتماعية في البلدان العربية إلى تغيير الإدارة. وتم تعزيز الوعي الاجتماعي، وقد كان مواتيا للعمل المشترك للشعب. دخلت سوريا في الربيع العربي في 15 مارس / آذار 2011، وكانت هذه أسوأ دولة تعيش حالة الحرب في هذا الربيع. ونتيجة للحرب الأهلية المستمرة في سوريا، إضطر العديد من السوريين لتترك بلدنهم والرحيل. في حين أن هذه الهجرة تمت إلى بلدان مختلفة، كانت أكبر موجة من الهجرة إلى تركيا. هذه الدراسة الميدانية هي تحديد تطور الربيع العربي من البداية وحتى اليوم. الناس الذين يصبحون في وضع طالبي اللجوء بسبب الحرب؛ ولا سيما في البلدان المجاورة؛ بهدف قياس التأثير على الأماكن التي يتم تسويتها وتحديد النتائج الإيجابية والسلبية التي يمكن أن تحدث. لهذا الغرض، تم تطبيق 100 استبيان على رجال الأعمال المحليين في كليس مع 23 سؤالاً وتأثير طالبي اللجوء السوريين في كليس إلى اقتصاد المقاطعة ومحاولة تحديد تقييمات أهالي كليس عن طالبي اللجوء السوريين.

الكلمات المفتاحية: اللاجئين السوريين، الإقتصاد، كليس.

1.GİRİŞ

Yüzyıllar boyunca küresel değişmelerin etkisiyle ülkelerde ekonomik, teknolojik ve politik gelişmeler görüldüğü gibi 21. Yüzyılda da küresel değişmelerden birçok ülke ekonomik, teknolojik ve politik yönden etkilenmiştir.

Ortadoğu, coğrafı konumu ve sahip olduğu enerji kaynakları nedeniyle dünyadaki egemen güçler tarafından sürekli dikkatleri üzerine çekmiştir. Bu yüzden sıklıkla çatışma ve mücadelelerin yaşandığı bir bölge olmuştur.

Ortadoğu küresel değişmelerden de etkilenmiştir. Ortadoğu'daki Arap halkı artık özgürlük, demokrasi ve insan hakları talep etmektedir. Bu taleplerin yerine getirilmesi adına halkın sokaklara dökülerek eylem yapması sonucu mücadele ve çatışmalar yaşanmıştır. Bu mücadele ve çatışmalara Arap Baharı adı verilmiştir.

2010 yılının Aralık ayında Tunus'ta başlayan hükümetle karşıt görüşte olan halkın sokaklara dökülüp eylem yapması 2011 yılında Mısır, Lübnan, Suriye gibi Arap coğrafyasında yer alan ülkeleri içine almıştır. Arap Baharı olarak adlandırılan bu akımın çıkış nedenlerinden en önemlisi; Ortadoğu ülkelerindeki coğrafı, siyasal ve ekonomik yapılarıdır. Bu yapılar ülkelerin zenginleşmesini sağlamıştır ancak bu refah toplumlar düzeyine ulaşmak için yeterli olamamıştır. Zengin ülkeler arasında sayılabilecek olan Tunus'ta başlayan bu başkaldırı önceleri siyasal sonuçlar doğursa da; halkın özgürlük, demokrasi ve insan hakları taleplerini karşılamamıştır.

Arap Baharı'ndan Ortadoğu'daki birçok ülke etkilenmiş ve bu baharın içine sürüklenmiştir. Şüphesiz ki Arap Baharı'ndan en çok etkilenen ülke Suriye olmuştur. Suriye'deki çatışmalar Arap Baharı boyutunu geçerek iç savaşa dönüşmüştür. Suriye'deki savaş hem içsel hem de dışsal faktörlere dayanmaktadır. Bu yüzden Suriye'deki iç savaş içinden çıkılması zor bir hal alarak hala devam etmektedir. Şüphesiz ki Suriye'deki iç savaş komşu ülkeleri de etkileyecekti tıpkı Suriye'ye komşu olan Türkiye gibi. Türkiye coğrafi konumu nedeniyle tarihte de; birçok örnekte görüleceği gibi; savaş, soykırım vb. nedenlerle göç etmek zorunda kalan birçok insana ev sahipliği yapmıştır. Türkiye, Suriye'deki iç savaş başladığından beri çeşitli dil, din, ırk ve mezhepten olan Suriyeli sığınmacılara da kapılarını açmıştır. İç savaş neticesinde Suriye'den Türkiye'ye 3 milyon civarında göç gerçekleşmiştir. Türkiye'deki Suriyeli sığınmacıların yaklaşık 130 bini Kilis'te yaşamaktadır. Doğal olarak bu göç dalgasının Kilis iline olumlu ve olumsuz sonuçları olacaktır. Bu çalışmada Kilis'te yaşayan Suriyeli sığınmacıların il ekonomisine, çevreye ve sağlıklı yaşama etkileri ile yerli halkın bu etkiler üzerindeki düşünce ve algıları incelenecektir.

2. ARAP BAHARI

Orta Doğu'nun geçmişi; bugününün ve geleceğinin belirlenmesinde büyük role sahiptir. Orta Doğu'da başlayan ve hala devam etmekte olan Arap Baharı üzerine yorum yaparken geçmişini unutmamak gerekir.

Tunus'ta 27 yaşındaki bilgisayar mühendisi Muhammed Buazizi işsizlik sebebiyle okuduğu mesleği icra edemediği için pazarda sebze meyve satarak ailesini geçindirmeye çalışıyordu. 17 Aralık 2010 günü Sidin Bouzid kasabasında 200 dolar borçlanarak satın aldığı sebze-meyveleri satarken rüşvet talepleri reddedilen güvenlik güçleri ve zabıtalara tezgahının ruhsatsız olduğu gerekçesiyle Buazizi'nin tartı aletine ve tezgahına el koymak istedi ve gence bir tokat attı. Buazizi valilik binasına giderek bu durumu valiyle görüşmek istedi ancak vali görüşmeyi reddetti. Buazizi yaşadıklarının öfkesiyle "*Beni görmüyorsan ben de görünmek için kendimi yakarım*"³ diye bağıarak valilik binasının önünde saat 11.30'da kendini yaktı. Hastaneye kaldırıldığında vücudunun büyük bir kısmı yanmış olan Buazizi 4 Ocak 2011'de hayatını kaybetti. Bu eylem bölgede yaşanacak olan olayların başlangıcı olmuştur (Tundemir, 2014). Bölgedeki Lahsin Naci adındaki bir genç bir elektrik direğine tırmandı ve kendini elektriğe verip öldürerek "açlık ve işsizliğe" karşılık verdi (Randeree, 2010). Remzi el Abbudi de ülkenin mikro kredi birlik programından kaynaklanan bir iş borcu sonucu yaşadığı maddi sıkıntılar nedeniyle kendini öldürdü (Sadiki, 2010). 24 Aralık'ta Bouziane'de Muhammed Ammari polis tarafından vurularak göğsünden ağır yaralandı. 30 Aralık'ta hayatını kaybeden Şevki El Hadri'nin de içlerinde bulunduğu diğer protestoculardan da yaralananlar oldu (Ryan, 2016). Gençlerin eylemleri sonucu alınan ölüm haberleri insanları çileden çıkarmış ve halk arasında büyük yankı uyandırmıştır. Halk büyük çaplı protestolar düzenleyerek Arap dünyasında süregelen anlayışın değişmesine sebep olmuştur.

Aralık 2010'da Tunus'ta başlayan iktidar karşıtı kitlesel gösterilerin 2011 yılında Mısır, Libya, Suriye, Cezayir, Bahreyn, Ürdün, Yemen ve Lübnan gibi başlıca Arap ülkelerinde yol açtığı halk ayaklanmalarına siyaset bilimi ve uluslararası ilişkiler literatüründe Arap Spring (Arap Baharı) adı verilmiştir (Paksoy, 2013:1). Arap Baharı 22 ülkeden oluşan Ortadoğu ve Kuzey Afrika bölgesinde gerçekleşmektedir.

Arap Baharı'nın bu kadar etkili olmasında sosyal medyanın büyük rolü vardır. Halk sosyal medya aracılığıyla örgütlenip protestolar düzenlemiştir. Bu yüzden Orta Doğu'da fitili ateşlenen Arap Baharı'nı "Twitter Devrimi" ve/veya "Facebook Devrimi" olarak niteleyenler de vardır (Szajkowski, 2011: 420).

³Cemal Tunçdemir. (2014). Arap baharı neden Tunus ve Mısır'da farklı yaşanıyor?. T24, <http://m.t24.com.tr/yazarlar/cemal-tuncdemir/arap-bahari-neden-tunus-ve-misirda-farkli-yasaniyor>;8323.(21 Aralık 2015).

Wikileaks⁴ belgeleri Tunus başta olmak üzere birçok Orta Doğu ülkesindeki iktidarların gerçek yüzünü gözler önüne sermiştir. Böylece halkın olaylara bakış açısı ciddi anlamda değişmiştir. Halk artık iktidara güvenmemektedir ve halk örgütlenerek iktidarı protesto etmeye başlamıştır. Bu yüzden Arap Baharı'nı "Wikileaks Devrimi" olarak tanımlayanlar da mevcuttur (Szajkowski, 2011: 420).

2.1. Arap Baharı'nın Çıkış Nedenleri

Tarihsel nedenler: Arap Yarımadası ve Kuzey Afrika'da hâlihazırda var olan devletlerin, Osmanlı hâkimiyeti sona erdikten sonra ve Birinci Dünya Savaşı'nın bitiminde Avrupalı güçlerin planlamalarıyla ve onların menfaatlerine odaklı bir şekilde kurulmuş olması neticesinde Arap halkları üzerinde eziklik duygusu meydana getirmesi, Arapların 1900'lü yıllar boyunca Batı tarafından kandırılması, aldatılması, aşağılanması neticesinde onur kırıklıkları yaşamaları, eşitsiz anlaşmalar, kapitülasyonlar Arap Baharı'nın tarihi nedenleri arasındadır (Memiş, 2015:101).

İsrail'in Batı eliyle öyle veya böyle bölgeye bir ileri karakol olarak yerleştirilmiş olması, Arap Dünyası'nın İsrail ile 1948'den bu yana gerçekleştirdiği savaşların neredeyse tamamını kaybetmeleri, İsrail'e karşı Mısır'ın eski lideri Cemal Abdül Nasır haricinde kafa tutucu karizmatik bir liderin Ortadoğu'da çıkmaması (Bir ara buna yeltendi idiye de Kaddafi'nin tutarsız tavırları ve son 10 yıl içindeki Batı ile uzlaşmaya gitmesi kendisine puan kaybettirmiştir. İran'da Humeyni, devrimi gerçekleştirmiş olsa da İranlılar Arap değillerdir) da Arap Baharı'nın tarihsel nedenleri arasında yer almaktadır (Cabbarova, 2015:31).

Sosyal nedenler: Arap baharının ortaya çıkmasındaki sosyo-psikolojik nedenler şu şekilde sıralanabilir (Tekek, 2012):

- İnsanların insanca yaşama arzusu, insan hakları ve temel hak ve özgürlüklerden yararlanma isteği, özgürlük, adalet, ahlaki bir toplum ve hükümet yapısı talebi, din ve vicdan hürriyeti ile dini inançlara saygı ve diğer devletlerle olan ilişkilerin eşit koşullarda geliştirilmesi ve ifade özgürlüğü istemleri, sayılanların on yıllar boyunca işbaşına gelen Arap Yönetimleri tarafından halklarından esirgenmiş olması,
- Neredeyse yarım yüzyıldır kişiler veya belirli gruplar tarafından yapılan darbelerin ömürlerini tamamlamış olması ve Arap ülkelerindeki darbeci anlayışların artık bir fayda getirmediğinin halklar tarafından görülmesi,
- İnsanların baskıcı ve yozlaşmış yönetim anlayışından (Ordu, polis ve istihbarata sahip olarak ve Batı'ya sırtını dayayarak ülkeyi yönetme) bunalması,
- Camp David Anlaşması'nın Mısır halkı tarafından benimsenmemesi, Mübarek'in bu sürecin devam ettiricisi olarak algılanması, İsrail'le uzlaşma ve ABD boyunduruğuna uygun hareket etmenin Mısır'daki Arapların gururunu kırıyor olması, bu bağlamda Mısır ve Ürdün'ün İsrail ile işbirliği sürecine girmiş olmaları,
- Hızlı nüfus artışıyla birlikte alttan gelenlere ve yetişenlere iş bulunamamasının getirdiği toplumsal bunalım,
- İnsanların sosyal, kültürel hürriyetlerinden yararlandırılmamaları (Bahreyn ve Kuveyt örneklerine bakınca daha yakından görülebilir).

Yönetmel(yönetimsel) nedenler: Ortadoğu'da yönetmel alandaki anlayış sonucu olarak yönetimde boşlukların ortaya çıkması, rüşvetin yaygınlaşması vb. anlamda birçok sorun gündeme gelmiştir. Halkın böyle bir yönetim arzusuyla karşı karşıya gelmesi Arap Baharı'nın temel nedenleri arasında varsayılmaktadır (Üzer, 2013:129).

Ortadoğu'da genel olarak popülist uygulamaların yaygın olması, ancak özellikle gerçek halk yararını gözetemeyen uygulamalara yer verilmemesi, Arap Baharı'nın temel nedenleri arasında varsayılmaktadır (Ayhan, 2011:20).

Arap ülkelerindeki hükümetlerin, kendi halklarını baskı altına alıp sindirmek için güvenlik-istihbarat uygulamaları sonucu artık herkesin birbirinden şüphelenmeye başlaması, Arap Baharı'nın temel nedenleri arasında varsayılmaktadır (Boran, 2011:260).

⁴Wikileaks: Kaynakların gizliliğini koruyarak hükümetlerin ve diğer organizasyonların hassas belgelerini yayınlayan İsveç merkezli bir uluslararası organizasyondur.

Arap ülkelerinde yaygın anlayış olan, halk oylaması yapılmayarak ve halkın konu ile ilgili görüşleri göz ardı edilerek yönetimin babadan oğula devredilmeye başlanması ya da bu anlayışın benimsetilmeye çalışılması, halkın tepkisine neden olmuştur. Bu durum da Arap Baharı'nın temel nedenleri arasında varsayılmaktadır (Ayhan, 2012:21).

Arap ülkelerinde geçmişten bugüne, genel olarak ülke yöneticilerinin, ailelerinin ve yakın çevrelerinin lüks içerisinde yaşamaları ve buna rağmen halkın büyük bir kısmının yoksulluk içerisinde yaşamaları, ülke yönetimine olan güveni zedelemiştir. Söz konusu edilen bu durum, Arap Baharı'nın temel nedenleri arasında varsayılmaktadır (Yavuz ve Erduramaz, 2012:42).

Genel olarak Arap ülkelerinde basın özgürlüğünün olmadığı görülmektedir. Bu bağlamda gazeteciler yönetim lehine yazılar yazmaması için baskı altında tutulmuş ve aleyhte yazılar yayınlamaları durumunda cezalandırılmaları yoluna gidilmiştir. Bu durum da yine Arap Baharı'nın temel nedenleri arasında varsayılmaktadır (Ayhan, 2012:17).

Siyasal nedenler: Yönetimlerin demokrasiden uzak, otokratik yapıda olması Arap Baharı'nın siyasi nedenlerinin başında gelmektedir. Yönetim sisteminin giderek diktatörlük sistemine dönüşmesi, halk arasında güvensizlik, korku, huzursuzluk ve gelecek endişesinin yaygınlaşmasına sebep olmuştur. Tek adam olarak uzun yıllardır iktidarı ellerinde bulunduran antidemokratik yönetimler, dışa kapalı politikalar benimseyerek halkı sürekli baskı altında tutmuş, halkın siyasi ve ekonomik taleplerine karşılık vermemişlerdir. Sonuç olarak da halk arasında bu tür baskıcı ve monarşik yönetimlere karşı oluşan bakış açısı Arap Baharı'nın sebebi olmuştur (Şahin ve Şahin, 2014:174).

Arap Baharı'na sebep olan siyasi nedenlerden bir diğeri de kurumsal yapılanma konusunda hükümetin zayıf olmasıdır (Montalvo, 2012:3). Arap ülkelerinde bürokratik kurumların kalitesinin düşük ve işleyişinin oldukça yavaş ve sorunlu olması, halk arasında huzursuzluk oluşturmaktadır. Merkezileşmiş bürokratik sistem olarak işleyiş, bu kurumların belirli elit grupların himayesinde toplanmasına sebebiyet vermiştir. Bu elit gruplar, belirli kişilerin taleplerini yerine getirmeye öncelik verirken sıradan insanların taleplerini yok saymış, toplumsal refah ve sosyal adaleti zedelemiştir (Malik ve Awadallah, 2013:297).

Ekonomik nedenler: Ortadoğu'daki halkların büyük bir kısmının ayaklanma ve protestolara yönelmesinin asıl sebebi ekonomik sıkıntılardır. Ekonomik sıkıntılar yüzünden en çok halk ayaklanmalarının görüldüğü ülkeler Tunus, Mısır, Libya, Cezayir, Ürdün ve Suudi Arabistan'dır. Bu ülkeler etnik, mezhepsel ve dini anlamda büyük oranda homojenliğe sahiptir. Ancak bu ülkelerde sorunlar genelde ekonomik kaynaklı olmuştur (www.bilgesam.org, 2015).

Suudi Arabistan ve Körfez ülkelerinin bile 2008-2009 Küresel Ekonomik Krizi'nden etkilenmiş olması, bu ülkelerde çalışan Ortadoğulu işçilerin ülkelere döviz gönderememeleri Arap Baharı'nın ekonomik nedenleri arasında yer almaktadır (Miller, 2011). 2008-2009 Ekonomik Krizi'nde bazı Ortadoğu ülkelerinin kendi paylarına düşeni almaları ve petrolü olmayan bölge ülkelerinin bu krize hazırlıksız yakalanmış olmaları dolayısıyla büyük sıkıntılara maruz kalmaları da Arap Baharı'nın ekonomik nedenleri arasında değerlendirilmektedir (Avcı, 2012:71).

Arap Baharı'nın başlangıç noktası olarak kabul edilen Tunus'ta dönem itibariyle üniversite mezunu gençlerin işsizlik oranı %55 olarak açıklanmıştır. Suriye'de ise yine dönem itibariyle 25 yaş altı nüfus için işsizlik rakamları %50 olarak açıklanmıştır (Kılıç, 2012:26). Tarihsel süreç içerisinde bu şartlarda yaşamak zorunda olan Kuzey Afrika ülkelerinin vatandaşları da, özellikle Fransa'ya göç ederek ya da iltica ederek bir anlamda kendilerine yeni bir hayat kurmaktaydılar. Ancak Arap Baharı'nın etkisiyle Fransa'nın çıkarmış olduğu "Göçmen Yasası" ile bu ülkelerin vatandaşlarının Fransa'ya göç etmelerinin önü kesilmiş ve bu durum Kuzey Afrika ülkelerindeki işsizlik rakamlarının katlanarak artmasına ve yaşam koşullarının daha da kötüleşmesine neden olmuştur. Neticesinde bu durum da, Arap Baharı'nı tetikleyen etmenler arasında yer almıştır (Akbaş, 2012:63).

Arap Baharı öncesinde Mısır'da kişi başı günlük gelirin yaklaşık 2 ABD doları olduğu açıklanmıştır. 2008-2009 Küresel Krize hazırlıksız yakalanmış olan Mısır'da halk ekmek dahi bulmakta güçlük çekmiş ve temel gıda fiyatları inanılmaz derecede yükselmiştir. Bu durum da Arap Baharı'nın ekonomik nedenleri arasında değerlendirilmektedir (Avcı, 2012:73).

Ortadoğu'daki Arap ülkelerinin zenginliklerinin halkın refah düzeyinin artırılması kapsamında herhangi bir yatırıma dönüştürülmemesi, sanayileşme, sağlık ve eğitim yatırımları vb. alanlarda birçok hususun gözetilmemesi yine Arap Baharı'nın temel nedenleri arasında değerlendirilmektedir (Doster, 2013:13).

Arap ülkelerinin birçoğunda milli bir ekonomi politikasının olmadığı görülmektedir. Bu durumda halkın gelir düzeyini arttırmak adına yapılacak yatırımlarla ilgili eksiklikler yaşamalarına neden olmakta ve en önemlisi sürekli dışa bağımlı olarak yaşamlarını idame etme zorunluluğunu beraberinde getirmektedir. Bu eksiklik, yine ülke halklarının refah düzeylerinin göz ardı edilmesi anlamında Arap Baharı'nın temel nedenleri arasında değerlendirilmektedir (Mahalli, 2013:57).

Uluslararası nedenler: Başta ABD olmak üzere Batı dünyasının aktif siyasal desteği, NATO'nun Libya'daki muhalif kuvvetlere Kaddafi güçlerini bombalayarak yaptığı stratejik askeri yardımlar gösterilmektedir. Arap Baharı'nı meydana getiren pek çok neden vardır. Ancak temel neden Arap rejimlerinin ekonomik iflasıdır. O nedenle dindar, Müslüman, Hıristiyan pek çok siyasi grup birlikte, omuz omuza Arap siyasetini sarsmıştır. Bu farklı grupları bir araya getiren ortak dinamik şudur: Ekonomik başarısızlık. Bu açıdan Arap Baharı, 1979 İran Devrimi gibi dinsel yahut Nasır olayında olduğu gibi ideolojik bir olay değildir. Arap Baharı, sıradan insanların temel meselesi olan yüksek fiyatlar, konut sorunu gibi dinamiklerin temel olarak ortaya çıkardığı bir süreçtir (Bacık, 2011:17).

Diğer nedenler: Sosyal medya vasıtaları ile dünyanın küçülmesi, nüfus artışı ile kıt kaynakların paylaşılma telaşına düşülmüş olması, enerji kaynaklarının tükenmeye başlaması, küresel ısınma, SSCB'nin ve Berlin Duvarı'nın yıkılması ile hayat bulan "Devlet kutsaldır" anlayışının yerine geçerli hale gelmeye başlayan "Birey kutsaldır" fikrinin Ortadoğu'da benimsenmesi diğer nedenler arasında gösterilebilir (Yavuz ve Erdurmaz, 2012:149).

3. TÜRKİYE'DE YAŞAYAN SURIYELİ SİĞINMACILAR

Türkiye sığınma ve mülteci hareketleri yönünden oldukça tecrübeli bir ülke konumundadır. Nitekim sınır komşularında ve yakın çevresinde çeşitli nedenlere bağlı olarak ortaya çıkan göç hareketlerinden çok defa birebir etkilenmiş ve bu sürecin içerisinde yer almak durumunda kalmıştır. Tarihsel süreç içerisinde 1979'da İran devrimi, 1979'da Rusya-Afganistan savaşı, 1980-1988 yılları arasında İran-İrak savaşı, 1991'de Körfez savaşı, 1991'de Sovyetlerin dağılma süreci, 2003 yılında ABD'nin Irak'ı işgali ve günümüzde Suriye'deki iç savaş göç ve göçmen konusunda Türkiye'ye büyük deneyimler kazandırmıştır (Cengiz, 2015:111).

Suriye'deki iç savaştan kaçan insanlar Dünya'nın çeşitli yerlerine dağılmıştır. Mısır, Ürdün, Türkiye, Lübnan, Irak bu ülkelerden bazılarıdır. Suriye ile 877 kilometrelik sınırı bulunan Türkiye, çok sayıda mülteci akını nedeniyle, ülkedeki iç savaştan en fazla etkilenen ülkelerin başında gelmektedir., 29 Nisan 2011 tarihinde Suriye'den Türkiye'ye giriş yapan 252 kişi ile Türkiye'ye sığınma eylemi başlamış ve sayıları artarak devam etmiştir (Aydın ve Özcan, 2016: 269). Türkiye, bu tarihten itibaren Suriyelilere yönelik "açık kapı politikası" uygulayacağını ilan etmiştir. 14 Haziran 2011'de AFAD sığınmacılarla ilgili ilk açıklamasını yaptığında Hatay Yayladağı ve Altınözü'nde kurulan kamplarda 8.538 Suriyelinin yaşadığı açıklanmıştır (Orhan, 2015:12).

Yaklaşık 5 yıldır yaşanan kaosun ilk günlerinden bu yana yoğun biçimde Türkiye'ye gelmeye devam eden Suriyeli sığınmacılar açısından Türkiye sığınacak bir liman niteliğine sahip olmuştur. Gerçek anlamda mülteci ya da sığınmacı konumunda olmayan Suriye'den gelen insanlar, henüz anayasal bir düzenleme olmadığı için "misafir" olarak nitelendirilse de 2012'deki bir gelişme üzerine BMMYK⁵'nin hatırlatması ile devlet, resmi söylemlerde "misafir" kavramını bırakarak, "geçici koruma" kavramını kullanmaya başlamıştır (Cengiz, 2015:111).

⁵*Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği (BMMYK): Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği Bürosu, 14 Aralık 1950'de Birleşmiş Milletler Genel Meclisi tarafından kurulmuştur. BMMYK, mültecileri korumak amacıyla yapılan uluslararası hareketleri düzenlemek, onlara liderlik etmek ve dünya çapındaki mülteci sorunlarını çözmekle yetkilendirilmiştir. Asıl amacı, mültecilerin haklarını ve refahını savunmaktır.*

AFAD verilerine göre 2012 Ağustos ayında Suriyeli sığınmacı sayısı 78.409'u bulmuştur. Bu gelişmeler yaşandığı sırada Türkiye 100.000 kişinin kritik eşik olduğunu dile getirmiştir. Ancak Suriye'den göç dalgası beklentinin ötesinde gerçekleşmiştir. Türkiye, Suriyelileri sürenin uzaması ve sayının dramatik şekilde artmasına rağmen kabul etmeye devam etmiştir (Orhan, 2015:12).

2012'nin ikinci yarısında hükümet, Türkiye'ye girişleri sınırlamak için kimi önlemlere başvurmak zorunda kalmıştır. Bu durum, sınırın Suriye tarafında Türkiye'ye kabul edilmeyi bekleyen kalabalık gruplar halindeki Suriyeliler için 20'den fazla geçici kamp kurulmasıyla sonuçlanmıştır. Bu geçici kamplardan bazıları Atme, Bab el-Hava ve Bab es-Selame gibi- kısa zaman sonra sınır boyunca uzanan yarı-kalıcı merkezlere dönüşmüştür. Bu arada Suriye'nin kuzeyindeki şiddetten kaçan Suriyeliler de gayriresmi yolları kullanarak Türkiye'ye girmeye başlamış ve Türkiye'deki "kamplarda kalmayan mülteci nüfusu" saflarına katılmıştır. Türkiye sınırı boyunca uzanan bölgelerde kötüleşen durum yüzünden Türkiye'nin hem resmi hem de gayriresmi geçişleri daha kontrollü hale getirmeye başlamasıyla son dönemde yerlerinden edilen insanlar kaçakçılarla iş birlik yapar olmuştur (Dinçer vd., 2013:11).

Kamplarda yaşayan Suriyeli sığınmacıların yarısından fazlası ve kamp dışında yaşayan Suriyeli sığınmacıların bir kısmı, Türkiye'ye, resmi bir sınır noktasından, pasaportsuz olarak girmiştir. Ayrıca, Suriyeli sığınmacıların önemli bir yüzdesi resmi olmayan bir sınır noktasından Türkiye'ye giriş yapmıştır. Türkiye'deki Suriyeli sığınmacılardan kamp dışında olanların yaklaşık yüzde 45'inin AFAD kaydı vardır ve yaklaşık yüzde 20'sinin oturma izni vardır (www.afad.gov.tr, 2016).

Türkiye, mevcut durum itibarıyla kritik eşikten kat kat fazla Suriye vatandaşını misafir etmekte, geniş kapsamlı bir mülteci sorunu ile karşı karşıya bulunmaktadır.

Türkiye'deki Suriyelilerin %13'ü 10 ildeki 22 kampta, geri kalanı ise Türkiye'nin neredeyse tamamına dağılmış durumdadır (www.ukam.org, 2016).

Tablo 3.1'de Türkiye'de Suriyeli sığınmacılar için hazırlanan kamplara yer verilmiştir. Tabloya göre, Türkiye'de sadece Hatay, Gaziantep, Şanlıurfa, Kilis, Mardin, Kahramanmaraş, Osmaniye, Adıyaman, Adana ve Malatya'da Suriyeli sığınmacılar için kamplar bulunmaktadır.

Tablo 3.1. Türkiye'de bulunan kamplar (www.afad.gov.tr, 27.11.2017)

İL	GEÇİCİ BARINMA MERKEZİ	BARINMA TİPİ	ÇADIR VE KONTEYNER KENT SAYISI	TOPLAM MEVCUT
HATAY	Altınözü Konteynerkenti	2,056 Konteyner	8,296 Suriyeli	17,850
	Yayladağı Konteynerkenti	776 Konteyner 32 Betonarme Bölme	3,677 Suriyeli	
	Alpaydın Konteynerkenti	1,181 Konteyner	5,048 Suriyeli	
	Güveççi Çadırkenti	824 Çadır	829 Suriyeli	
GAZİANTEP	İslahiye Çadırkenti	1,562 Çadır	6,240 Suriyeli	24,543
	Karkamış Çadırkenti	1,632 Çadır	5,467 Suriyeli	
	Nizip 1 Konteynerkenti	1,873 Çadır	8,961 Suriyeli	
	Nizip 2 Konteynerkenti	908 Konteyner	3,875 Suriyeli	
ŞANLIURFA	Ceylanpınar Çadırkenti	5,032 Çadır	19,948 Suriyeli	79,576
	Akçakale Çadırkenti	6,245 Çadır	24,493 Suriyeli	
	Harran Konteynerkenti	2,070 konteyner	11,341 Suriyeli	
	Suruç Çadırkenti	7,094 Çadır	23,794 Suriyeli	
KİLİS	Öncüpınar Konteynerkenti	3,253 Konteyner	12,220 Suriyeli	26,732
	Elbeyli Beşiriye Konteynerkenti	3,592 Konteyner	14,512 Suriyeli	
MARDİN	Midyat Çadırkenti	1,335 Çadır	2,528 Suriyeli 1,614 Iraklı	4,142
KAHRAMANMARAŞ	Merkez Konteynerkenti	5,006 Çadır	17,374 Suriyeli	22,713

			5,339 Iraklı	
OSMANİYE	Cevdetiye Konteynerkenti	3,358 Konteyner	14,191 Suriyeli	15,065
	Düziçi Konteynerkenti	750 Konteyner	874 Suriyeli	
ADİYAMAN	Merkez Çadırkenti	2,305 Çadır	8,965 Suriyeli	8,965
ADANA	Sarıçam Konteynerkenti	6,136 Konteyner	26,180 Suriyeli	26,180
MALATYA	Beydağı Konteynerkenti	1,977 Konteyner	9,533 Suriyeli	9,533
TOPLAM	27,934 çadır ve betonarme bölme (102,839 kişi, %43,7)	31,063 Konteyner(132,46 kişi, %56,3)	Suriyeli 228,346	Iraklı 6,953
		58,997 toplam	Toplam 235,299	

Türkiye'de yaşayan Suriyeli sığınmacıların geldikleri illere göre dağılımına Tablo 3.2.'de yer verilmiştir. Tablo 3.2'ye bakıldığında Suriyelilerin Türkiye'ye en çok Halep ilinden geldiği görülmektedir.

Tablo 3.2. Suriyelilerin geldikleri vilayetlere göre oransal dağılımı

(www.ukam.org, 06.01.2016)

Geldiği İl (Vilayet)	Oran (%)
Halep	35,7
İdlib	20,9
Rakka	10,9
Lazkiye	9,2
Hama	7,5
Haseke	5,4
Şam	3,8
Humus	1,7
Suveyde	0,4
Dera	0,3
Kuneytre	0,1
Tartus	0,1

4. KİLİS'TE YAŞAYAN SURIYELİ SİĞINMACILAR

Ekim 2011'de İçişleri Bakanlığı'nın aldığı karar ile Türkiye'de kayıtlı olan Suriyeli sığınmacılara "geçici koruma statüsü" verilmektedir. Geçici koruma rejimi ile Suriyelilere sınırsız kalış, zorla geri gönderilmemeye karşı koruma ve acil ihtiyaçlara yanıt veren kabul düzenlemelere erişimi içerecek şekilde koruma ve yardım sağlanmaktadır (www.aksam.com, 2016).

AFAD verilerine göre, Türkiye'de mültecilerin kayıt altına alınması için kurulmuş 23 tane mobil kayıt merkezi bulunmaktadır. Bu kayıt merkezlerine göre Türkiye'de 10 ilde 22 kamp bulunmaktadır. Bu kamplardan Öncüpınar Kampı ve Elbeyli Kampı olmak üzere iki tanesi Kilis'te bulunmaktadır. Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı(AFAD)'ın verilerine göre, 2 kampta toplam çadır konteynır sayısı 6.756'dır. Kilis'te kamplarda 34.650, kamp dışında 89.747 olmak üzere toplam 124.397 sığınmacı bulunmaktadır. Kilis, yüzölçümü bakımından Türkiye'de bulunan en küçük illerden biri olduğu için Suriyeli sığınmacıların yerleştirildiği diğer 9 ille kıyaslandığında sığınmacıların yoğunluğu bakımından ilk sırada yer almaktadır.

AFAD'ın verilerine göre, Kilis'in karşısında Esselame sınır kapısı içinde yer alan 50.000 kişinin yaşadığı 3 kamp bulunmaktadır. Bu kamplardaki Suriyelilerin ihtiyaçlarını İHH başta olmak üzere Türk sivil toplum kuruluşları karşılamaktadır.

Kilis'teki Suriyeli sığınmacılar, konteynır kentlerde, şehirde ya da köylerde yaşamlarını sürdürmektedir.

Öncüpınar Kampı: AFAD'ın verilerine göre; Öncüpınar konteyner kenti 17.03.2012 tarihinde kurulmuştur. Bu kentte 14.976 Suriyeli sığınmacı yaşamaktadır. Kampın alanı 315.000 metrekaredir. 3.184 konteyner ve 6 mahalleden oluşmaktadır (www.kilis.gov.tr, 2017). Öncüpınar kampı, Suriye sınırı ile tampon bölge arasında kalan arazide inşa edilmiştir. Her aile için verilen alan yaklaşık 21 metrekaredir (Lordoğlu ve Aslan, 2015:257-258).

Öncüpınar konteyner kentte anaokulu, ilköğretim okulu ve lise de 63 derslikte toplamda 4.500 Suriyeli öğrenci eğitim görmektedir. Ayrıca Kilis 7 Aralık Üniversitesi'nde de 75 Suriyeli öğrenci eğitim görmektedir (www.kilis.gov.tr, 2016).

Ayrıca Öncüpınar Konteyner Kenti'nin içerisinde 50 yataklı Sahra Hastanesi, her biri bin kişi alabilen 2 cami, 3 süpermarket, banka şubesi, PTT şubesi ve 6 sosyal tesis bulunmaktadır (www.kilis.gov.tr, 2016).

Elbeyli Kampı: Elbeyli konteyner kenti 01.06.2013 tarihinde Elbeyli İlçesine yakın bir yerde kurulmuştur. 416.000 metrekaarelik alana kurulan Elbeyli konteyner kentinde 3.572 konteyner bulunmaktadır (www.afad.gov.tr, 2016). AFAD'ın verilerine göre; bu kentte 19.674 Suriyeli sığınmacı yaşamaktadır. Kentte yaşayanların tüm ihtiyaçları T.C. devleti tarafından karşılanmaktadır. Kentte kreş, anasınıfı okulu, ilkokul, ortaokul ve lise düzeyinde Arapça eğitim ve öğretime devam edilmektedir. Yine bu kentte cami, alveriş yerleri vb. gibi ortak kullanım alanları da bulunmaktadır.

Şehir Merkezinde Yaşayanlar: Suriye'de başlayan iç savaşla birlikte (Ocak 2011) Kilis İl merkezi ve diğer yerleşim yerlerine Suriyeli sığınmacılar gelmeye başlamıştır. 15.04.2015 tarihi itibarı ile İl merkezinde resmi kayıtlara göre 89.747 sığınmacı yaşamaktadır (Kilis AFAD İl Koordinatörlüğü, 2016). AFAD'ın verilerine göre; il merkezinde ve/veya köylerde yaşayıp da kayıt altına alınmayan sığınmacıların da olduğu bilinen bir gerçektir. Bu sığınmacılar şehir içinde kiraladıkları ev, dükkân ve apartman dairesi gibi yerlerde kalmaktadırlar. Bu sığınmacılara İl genelinde 23 sivil toplum kuruluşu ve Kilis halkı yardım sağlamaktadır. Bu sığınmacıların önemli bir kısmı iş yerlerinde, sanayide, bağ-bahçe işlerinde, inşaat işlerinde vb. yerlerde çalışmaktadır.

AFAD'ın verilerine göre; il merkezinde 1 anaokulu, 4 ilkokul, 5 ortaokul ve 3 lise (1'i özel lise) Arapça eğitim ve öğretime devam etmektedir.

5. MATERYAL VE YÖNTEM

5.1. Çalışmanın Amacı

Suriye'deki iç savaştan kaçıp gelen, Türkiye'de yaşamını sürdürmeye çalışan 3 milyondan fazla Suriyeli sığınmacı bulunmaktadır. Kilis'te Kilis nüfusundan daha fazla sığınmacı yaşamaktadır. Bu çalışma, Kilis'te yaşayan Suriyeli sığınmacıların Kilis ilinin ekonomisine etkilerini ve Kilis halkının bu konu ile ilgili düşüncelerini ortaya koymayı amaçlamaktadır.

5.2. Çalışmanın Önemi

Ülkelerinden göç etmek zorunda kalan veya göç etmeye zorlanan insanların göç ettikleri yerlere ekonomik, siyasi ve sosyo-kültürel fayda ve zararları olacaktır. Bu çalışma sığınmacıların göç ettikleri yerlere fayda ve zararlarını tespit edip çözüm önerileri sunabilmek için önemlidir. Çalışmada örnek il olarak Kilis'in seçilme nedeni Kilis'te Kilis nüfusundan daha fazla Suriyeli sığınmacı olmasıdır. Böylece Suriyeli sığınmacıların Kilis ili ekonomisine olumlu ve olumsuz etkileri daha iyi analiz edilecek; bunun yanında yıllardır Suriyeli sığınmacılarla aynı şehirde yaşayan Kilis halkının Suriyeli sığınmacılarla ilgili değerlendirmeleri tespit edilecektir.

Küreselleşme dünyadaki bütün ülkeleri derinden etkileyen bir olgudur. Tunus'ta başlayan Arap Baharı küreselleşme sayesinde birçok Arap ülkesini içine almıştır. Arap Baharı'nı en uzun süre yaşayan ülke Suriye olmuştur. Suriye'deki iç savaş hala devam etmektedir. Suriyelilerin büyük bir kısmı iç savaş nedeniyle göç etmek zorunda kalmıştır. Türkiye'ye Suriye'den sığınmacı olarak 3 milyondan daha fazla göç gerçekleşmiştir. Kilis ilinde de birçok Suriyeli sığınmacı bulunmaktadır. Bu çalışmada Suriyeli sığınmacıların Kilis ili ekonomisine olumlu ve olumsuz etkileri tespit edilmeye çalışılacaktır.

5.3. Çalışmanın Yöntemi

Araştırmanın birincil verileri anket yoluyla elde edilmiştir. İkincil verileri ise konuyla ilgili kitap, makale, bildiri, rapor vd. bilimsel çalışmalardan sağlanmıştır. İnternet kaynakları da göz ardı edilmemiştir.

5.3.1. Örnek İşletme Seçimi

Ankete konu olan işletmeler Kilis ilinde yerli işletme sahipleri arasından seçilmiştir. Araştırmaya gayeli örnekleme yöntemiyle tesadüfi olarak seçilen işverenler dahil edilmiştir.

5.3.2. Veri Toplama Yöntemi

Araştırmada kullanılan yöntem; örnek kütleinin seçimi, veri toplama ve verilerin değerlendirilmesi şeklindedir.

Araştırma, Suriye'deki iç savaştan kaçarak Kilis'te yaşamını sürdüren Suriyelilerin Kilis ekonomisine etkilerini belirlemek amacıyla, il merkezinde faaliyet gösteren işletmeleri kapsamaktadır. Araştırmada 100 işletmeye anket uygulanmıştır.

Araştırmanın ana kitleisini, Kilis il merkezinde faaliyet gösteren işletmelerin sahipleri oluşturmaktadır. Yapılan anket çalışmasında en doğru sonuçları elde edebilmek amacıyla genelde Suriyeli müşterisi yoğunlukta olan işyerleri seçilmiştir. Araştırmacı araştırma alanını çok iyi bildiği için örnek kütleinin seçiminde "Gayeli Örnekleme Yöntemi" kullanılmış ve seçilen işyerleri arasından 100 anketin uygulanması yeterli görülmüştür.

Anket yoluyla elde edilen veriler, SPSS kullanılarak frekans ve yüzde dağılımlarından oluşan tablolarla değerlendirilip Crosstab ve Descriptives yöntemleri ile analiz edilmiştir.

Anket soruları, Suriyeli sığınmacıların kente geldikten sonra Kilis'in ekonomik yapısındaki değişim gözlemlenerek araştırmacı tarafından oluşturulmuştur. Anket iki bölümden oluşmaktadır. İlk bölümde anket uygulanan işletme hakkında genel bilgi edinmek amaçlanmıştır. İkinci bölümde Suriyeli sığınmacılar Kilis iline geldikten sonra kent ekonomisi üzerine nasıl etki yaptıkları analiz edilmeye çalışılmıştır.

5.3.3. Verilerin Analizinde Kullanılacak Yöntem

Gayeli örnekleme yöntemi çeşitli şekillerde isimlendirilir. Bu yöntem amaçlı, yargısal, tipik örnek seçme, keyfi örnekleme ve muhakemeli örnekleme de denilmektedir. Tüm bu kavramların ortak noktası, bir popülasyondan örnek seçme işleminin araştırmacıya ait olduğunu göstermektedir. Araştırmacı bilgi, tecrübe ve deneyimi ile kaç örnek seçeceği veya hangi birimleri örneğe seçeceği konusunda inisiyatif sahibidir. Aynı araştırma farklı araştırmacılar tarafından yürütüldüğünde, her birinin kişisel kanaati ve daha önceki deneyimleri örnek hacmini ve hangi birimlerin seçileceğini etkilemektedir. Dolayısıyla bu yöntemi uygulayacak araştırmacıların; araştırma konusu, popülasyonun özellikleri hakkında yeterli bilgiye sahip olmaları ve bunun yanında belirli deneyimlerinin olması gerekir (Çiçek ve Erkan, 1996: 46-48).

Gayeli araştırma yöntemi birçok araştırmada kullanılmış ve kullanılmaya da devam edilmektedir. Bazı özel durumlarda bu yöntemin uygulanması gerekebilir. Örneğin şeker pancarı tesliminde konunun eksperleri tarafından toprak firesi ölçümü yapılmaktadır. Hatta pratikte toprak firesi oranı gözleme dayanmakta, ölçüme bazı durumlarda başvurulmaktadır. Böyle ender olaylarda uzmanlaşmış görevliler genel bir kanaatle ya da seçecekleri birkaç pancar örneği ile fire oranını belirlemektedir. Doğal olarak bu gibi durumlarda gayeli örnekleme tek seçenektir. Eğer popülasyon az sayıda, fakat çok önemli birimlerin örneğe çıkma olasılığı az ise yine gayeli örnekleme uygulanabilir. Örneğin bir fakülte'deki öğrencilerin sorunlarının belirlenmesi ve bunlara çözüm bulunması amaçlanmış ise daha ayrıntılı sorunları belirtecek ve bunlara mantıklı çözüm önerileri getirecek öğrencilerin danışmanlarınca belirlenmesi tutarlı olabilir.

Gayeli örnekleme diğer örnekleme yöntemlerinin ön aşamasını oluşturabilir. Örneğin bir bölgede önemli bazı tarla ürünlerinin daha yaygın olduğu köyler gayeli olarak seçilebilir. Daha sonra bu köylerden oluşturulacak örnekleme çerçevesi ile tesadüfi yöntemler kullanılabilir.

Bunun dışında eğer tesadüfi örnekleme yöntemlerinin uygulanabilmesi için popülasyonun sınırlarını ve birimlerin bazı önemli değerlerini içeren örnekleme çerçevesi elde etme imkanı yok ise bu yöntem kullanılmaktadır. Ayrıca, tesadüfi örnekleme için elde mevcut hiç veri olmadığı takdirde, bir konu ile ilgili hiç istatistiki veri olmadan genel yargılara varma yerine, gayeli örnekleme ile elde edilecek veriler çalışmaya aktarılabilir.

Gayeli örneklemede popülasyonun kaç biriminin örneğe seçileceği önemlidir. Araştırmacının üzerinde çalıştığı konu ile ilgili kaç örnek üzerinde gözlemlerde bulunacağı tamamen araştırmacının bilgi ve

deneyimine bağlıdır. Bir konuda örnek sayısının belirlenmesi; araştırma konusu, popülasyonun özellikleri, zaman, maliyet ve bilgi toplayacak eleman ile ilgilidir. Eğer zaman, maliyet ve eleman gibi sorunlar bir tarafa bırakılırsa, örnek hacmi tamamen araştırma konusu ve popülasyonun özelliklerinin bir fonksiyonudur. Popülasyon birimlerinin değerleri (kişilerin boy uzunlukları, işletmelerin arazi genişlikleri, hayvancılık işletmelerinin hayvan sayısı, tarımsal sanayi kuruluşlarının işletme kapasitesi veya sermayesi vb.) eğer homojen bir yapıda ise heterojen olanlara nazaran örnek sayısı daha az durmalı, aksi takdirde daha fazla durmalıdır. Tarım ekonomisi araştırmalarında popülasyonların çoğunluğu normal dağılım gösterir. Belirlenecek örnek hacmi örnek dağılımın ilgili popülasyona ait dağılımı temsil edecek sayıda olması gerekir. Bunu belirleyecek olan temel faktör ise, popülasyonun incelenen özelliğidir. Ancak en az 30 birimlik bir örneğin normal dağılım gösterdiği kabul edilmektedir (Çiçek ve Erkan, 1996: 46-48).

6. SURIYELİ SİĞINMACILARIN KİLİS EKONOMİSİNE ETKİLERİ

Çalışmanın bu bölümünde, Kilis'te yaşayan Suriyeli sığınmacıların il ekonomisi üzerindeki etkisi ölçülmeye çalışılacaktır. Araştırmanın kapsam ve sınırları, araştırmanın hipotezleri, evren, örneklem seçimi, verilerin analizi ile birlikte araştırma sonucu elde edilen bulgular ve bu bulguların değerlendirilmesi konuları üzerinde durulacaktır.

Yapılan bu araştırma, Suriye'deki iç savaştan kaçarak Kilis'te yaşam mücadelesi veren Suriyeli sığınmacıların durumunu içermektedir. Araştırmada, tesadüfi olarak seçilen ve Kilis ilinde faaliyet gösteren işletme sahiplerinin bir kısmı örnekleme dahil edilmiştir. Araştırma, özellikle Kilis'teki işverenlerin Suriyeli sığınmacıların ekonomisine etkisi hakkındaki düşünce ve değerlendirmelerini tespit etmeye yöneliktir.

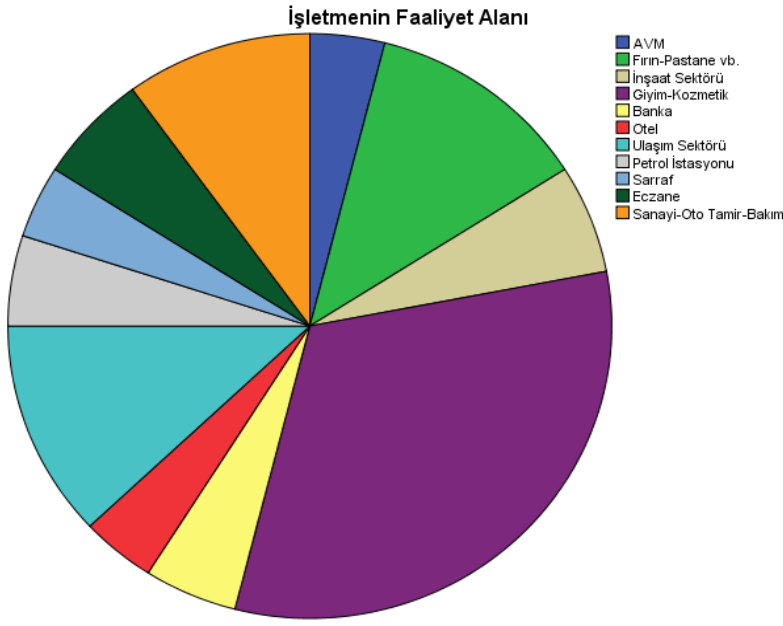
Evren ve Örneklem Seçimi: Araştırmanın evrenini Kilis ilinde faaliyet gösteren işletmeler oluşturmaktadır. Yapılan alan örneklemede Kilis ili seçilmiş ve bu bölgedeki işletmelerin bir kısmında işverenlere hazırlanan anket çalışması yapılmıştır. Bu çalışmada, işverenlere toplamda 100 adet anket yüz yüze görüşme yöntemi ile uygulanmıştır.

6.1. BULGULAR VE YORUMLAR

Suriyeli sığınmacıların Kilis ekonomisine etkilerini analiz edebilmek için anket çalışması yapılmıştır. Anket sonucu elde edilen veriler baz alınarak Suriyeli sığınmacıların Kilis ilinde tüketime, üretime, istihdama, ticarete ve sosyo-kültürel değerlere etkileri değerlendirilmeye çalışılmıştır.

6.1.1. İşletmenin Faaliyet Alanı

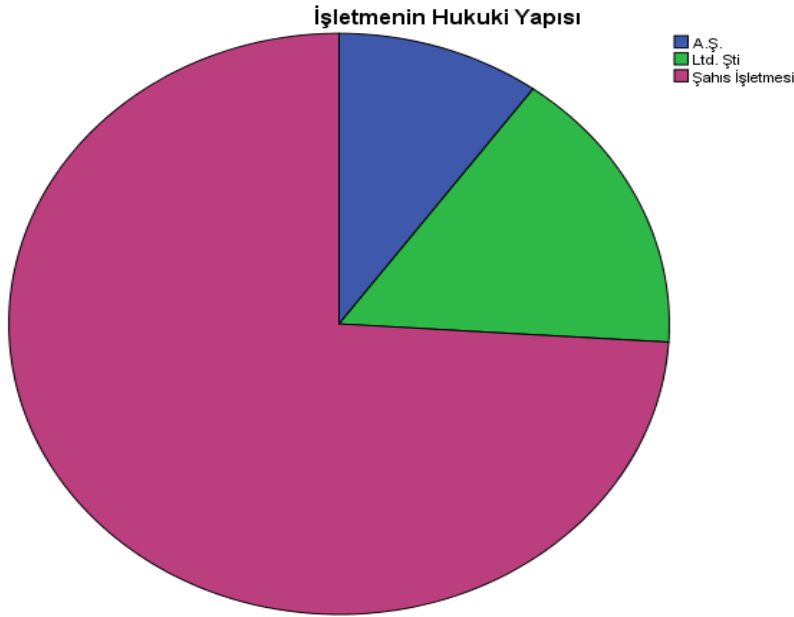
Şekil 6.1'de ankete katılan işletmelerin faaliyet alanı verilmiştir. Şekilde görüldüğü gibi ankete katılan 100 işletmeden çoğunluğunu giyim-kozmetik sektörü oluşturmaktadır. Ankete katılan işletmelerden %4'ü (%4) AVM, 12'si (%12) fırın-pastane vb., 6'sı (%6) inşaat sektörü, 32'si (%32) giyim-kozmetik sektörü, 5'i (%5) bankacılık sektörü, 4'ü (%4) otelcilik sektörü, 12'si (%12) ulaşım sektörü, 5'i (%5) petrol istasyonu, 4'ü (%4) sarraf, 6'sı (%6) eczane ve 10'u (%10) sanayi-oto tamir-bakım sektöründe faaliyet göstermektedir.

Şekil 6.1. İşletmenin faaliyet alanı

6.1.2. İşletmenin Hukuki Yapısı

Ankete katılan 100 işletmenin hukuki yapıları Şekil 6.2'de gösterilmiştir. Buna göre örneklemelerin 10'u (%10) Anonim Şirket, 16'sı (%16) Limited Şirket, 74'ü (%74) Şahıs İşletmesidir. Ankete katılan işletmelerin yarısından fazlası şahıs işletmesinden oluşmaktadır.

Şekil 6.2. İşletmenin hukuki yapısı

6.1.3. İşletmede Çalışan İşgücü Sayısı

Ankete katılan işletmelerden %58'inin 1-5 arası çalışanı, %17'sinin 6-10 arası çalışanı, %6'sının 11-15 arası çalışanı, %5'inin 16-20 arası çalışanı ve %14'ünün 21 veya daha fazla çalışanı bulunmaktadır (Tablo 6.3).

Tablo 6.3. İşletmede çalışan toplam işgücü sayısı

İşletmede Çalışan Toplam İşgücü Sayısı
--

	İşgücü Sayısı	%
1-5 çalışan	58	58,0
6-10 çalışan	17	17,0
11-15 çalışan	6	6,0
16-20 çalışan	5	5,0
21 ve üzeri çalışan	14	14,0
Toplam	100	100,0

6.1.4. İşletmede Çalışan Suriyeli Sayısı

Ankete katılan işletmelerde çalışan Suriyelilerin dağılımı Tablo 6.4'de gösterilmiştir. Tablo 6.4'ye göre örneklerin %53'ünde Suriyeli çalışan bulunmazken, %39'unda 1-5 arası Suriyeli çalışan, %5'inde 6-10 arası Suriyeli çalışan, %3'ünde 11 veya daha fazla Suriyeli çalışan bulunmaktadır.

Tablo 6.4. İşletmede çalışan Suriyeli sayısı

İşletmede Çalışan Suriyeli Sayısı		
	İşgücü Sayısı	%
Suriyeli çalışan yok	53	53,0
1-5 Suriyeli çalışan	39	39,0
6-10 Suriyeli çalışan	5	5,0
11 ve üzeri Suriyeli çalışan	3	3,0
Toplam	100	100,0

6.1.5. Suriyeli Sığınmacıların Kilis Ekonomisine Etkisi İle İlgili Yorumlar

Suriyeli sığınmacıların Kilis ekonomisi üzerindeki olumlu ve olumsuz etkilerini gözlemleyebilmek için anket çalışmasına başvurulmuştur. Yapılan anket çalışmasından elde edilen veriler Tablo 6.5'te yer almaktadır.

Tablo 6.5. Suriyeli sığınmacıların Kilis ekonomisine etkisiyle ilgili değerlendirmeler(www.afad.gov.tr, 29.11.2017)

Değerlendirme Soruları		Değerlendirme				
		Kesinlikle Yapıyor (%)	Yapıyor (%)	Kararsızım (%)	Yapmıyor (%)	Kesinlikle Yapmıyor (%)
1	Suriyeli sığınmacılar Kilis ili ekonomisine 'gıda, giyim, kozmetik vb. tüketicisi' olarak olumlu katkı yapıyor	65	25	3	5	3
2	Suriyeli sığınmacılar Kilis ili ekonomisine akaryakıt vb. tüketicisi olarak olumlu katkı yapıyor	58	28	10	4	3
3	Suriyeli sığınmacılar Kilis ili ekonomisine altın, döviz alım-satımı yaparak olumlu katkı yapıyor	46	37	11	3	3
4	Suriyeli sığınmacılar Kilis ili ekonomisine kiracı olarak olumlu katkı yapıyor	80	14	4	1	1
5	Suriyeli sığınmacılar Kilis ili ekonomisine sağlık harcamaları olarak olumlu katkı yapıyor	17	34	47	1	1
6	Suriyeli sığınmacılar Kilis ili					

	ekonomisine seyahat ederek olumlu katkı yapıyor	65	25	6	3	1
7	Suriyeli sığınmacılar Kilis ili ekonomisine bankacılık hizmeti olarak olumlu katkı yapıyor	28	36	30	1	5
8	Suriyeli sığınmacılar Kilis ili ekonomisine üretici olarak olumlu katkı yapıyor	54	33	6	4	3
9	Suriyeli sığınmacılar Kilis ili ekonomisine sanayici olarak olumlu katkı yapıyor	46	38	13	2	1
10	Suriyeli sığınmacılar Kilis ili ekonomisine istihdam sağlayarak olumlu katkı yapıyor	49	41	6	2	2
11	Suriyeli sığınmacılar Kilis ili ekonomisine inşaat işçisi olarak olumlu katkı yapıyor	68	26	4	1	1
12	Suriyeli sığınmacılar Kilis ili ekonomisine tarım işçisi olarak olumlu katkı yapıyor	62	24	10	3	1
13	Suriyeli sığınmacılar Kilis ili ekonomisine sanayi işçisi olarak olumlu katkı yapıyor	59	33	6	1	1
14	Suriyeli sığınmacılar Kilis ili ekonomisine yatırım yaparak olumlu katkı yapıyor	33	47	17	5	3
15	Suriyeli sığınmacılar Kilis ili ekonomisine ihracat yaparak olumlu katkı yapıyor	20	21	44	7	8
16	Suriyeli sığınmacılar Kilis ili ekonomisine ithalat yaparak olumlu katkı yapıyor	14	8	46	15	17
17	Suriyeli sığınmacılar Kilis ilinde çevreye ve sağlıklı yaşama olumlu katkı yapıyor	3	2	7	17	71
18	Suriyeli sığınmacılar Kilis ili ekonomisine turist olarak olumlu katkı yapıyor	18	20	23	10	29

Tablo 6.5'te görüldüğü üzere ankete katılan işletmeciler Suriyeli sığınmacıların il ekonomisine tüketici olarak olumlu katkı yaptığını düşünmektedirler.

Ankete katılan örneklemelere "Suriyeli sığınmacılar Kilis ili ekonomisine akaryakıt vb. tüketicisi olarak olumlu katkı yapıyor mu?" sorusu sorulmuştur. Tablo 6.5'te bu soruya verilen cevapların dağılımı yer almaktadır. Örneklemelerden %58'i kesinlikle yapıyor, %28'i yapıyor, %10'u kararsızım, %4'ü yapmıyor, %3'ü kesinlikle yapmıyor cevabını vermiştir. Kilis'te yaşayan Suriyeli sığınmacıların bir kısmı Öncüpınar sınır kapısından araçlarıyla geçmiştir ve bu araç sahiplerinin çoğunluğu vasıtalarına Kilis'teki petrol istasyonlarından akaryakıt temin etmektedir.

Tablo 6.5'te örneklemelerin "Suriyeli sığınmacılar Kilis ili ekonomisine altın, döviz alım-satımı yaparak olumlu katkı yapıyor mu?" sorusuna verdikleri cevaplar yer almaktadır. Örneklemelerden %46'sı kesinlikle yapıyor, %37'si yapıyor, %11'i kararsızım, %3'ü yapmıyor, %3'ü kesinlikle yapmıyor cevabını vermiştir. Kilis'te yaşayan Suriyeli sığınmacıların bir kesiminin maddi durumu iyi düzeydedir. Maddi durumu iyi olan bu kesim sarraflardan altın, döviz alım-satımı yaparak Kilis ekonomisine olumlu katkı yapmaktadır.

Ankete katılan örneklemeler "Suriyeli sığınmacılar Kilis ili ekonomisine kiracı olarak olumlu katkı yapıyor mu?" sorusuna Tablo 6.5'te görüldüğü gibi %80'i kesinlikle yapıyor, %14'i yapıyor, %4'ü kararsızım, %1'i yapmıyor, %1'i kesinlikle yapmıyor cevabını vermiştir. Suriyeli sığınmacılar Kilis'e geldikten sonra ev talepleri artmıştır ve bu yüzden de ev kiralari iki katına çıkmıştır. Yani Suriyeli sığınmacılar kiracı olarak Kilis ekonomisine olumlu katkı yapmaktadır.

Ankete katılan örneklemelere "Suriyeli sığınmacılar Kilis ili ekonomisine sağlık harcamaları olarak olumlu katkı yapıyor mu?" sorusu sorulmuştur. Tablo 6.5 örneklemelerin bu soruya verdiği cevapları içermektedir. Örneklemelerden %17'si kesinlikle yapıyor, %34'ü yapıyor, %47'si kararsızım, %1'i yapmıyor, %1'i kesinlikle yapmıyor cevabını vermiştir. Kilis'te yaşayan Suriyeli sığınmacıların bir takım sağlık harcamalarını devlet karşılarken bir takım sağlık harcamalarını devlet karşılamamaktadır.

Tablo 6.5'te ankete katılan örneklemelerin "Suriyeli sığınmacılar Kilis ili ekonomisine seyahat ederek olumlu katkı yapıyor mu?" sorusuna verdiği cevaplar yer almaktadır. Örneklemelerden %65'i kesinlikle yapıyor, %25'i yapıyor, %6'sı kararsızım, %3'ü yapmıyor, %1'i kesinlikle yapmıyor cevabını vermiştir. Kilis'te yaşayan Suriyeli sığınmacılar çoğunlukla, "Özgür, Tura, Çayırağası vb." turizm firmalarıyla seyahat etmektedir. Sonuç olarak da Suriyeli sığınmacılar Kilis ili ekonomisine seyahat ederek olumlu katkı yapmaktadır.

Ankete katılan örneklemelere "Suriyeli sığınmacılar Kilis ili ekonomisine bankacılık hizmeti olarak olumlu katkı yapıyor mu?" sorusu sorulmuştur. Tablo 6.5 ankete katılanların cevaplarını içermektedir. Örneklemelerden %28'i kesinlikle yapıyor, %36'sı yapıyor, %30'u kararsızım, %1'i yapmıyor, %5'i kesinlikle yapmıyor cevabını vermiştir. Kilis'te yaşayan Suriyeli sığınmacıların bir kesiminin maddi durumu iyi düzeydedir. Maddi durumu iyi olan bu kesim bankacılık hizmeti olarak Kilis ekonomisine olumlu katkı yapmaktadır.

Ankete katılan 100 örnekleme "Suriyeli sığınmacılar Kilis ili ekonomisine üretici olarak olumlu katkı yapıyor mu?" sorusu sorulmuştur. Tablo 6.5'de görüldüğü gibi örneklemelerden %54'ü kesinlikle yapıyor, %33'ü yapıyor, %6'sı kararsızım, %4'ü yapmıyor, %3'ü kesinlikle yapmıyor cevabını vermiştir. Girişimci ruhuna sahip olan bazı Suriyeli sığınmacılar çeşitli faaliyet alanlarında işyeri açmaktadırlar. Kentin her bir köşesinde Suriyeli sığınmacıların işyerlerini görmek mümkündür. Suriyeli sığınmacıların işlettiği bazı işyerleri Resim 6.1 ve Resim 6.2'de görülmektedir. Ancak yasalar gereği Suriyeliler işyerlerini anlaşmalı oldukları Türk vatandaşlarının adına açabilmektedirler. Bu yüzden de "vergi levhaları ve ruhsatları" Suriyeli işletmecilerin anlaşmalı oldukları Türk vatandaşlarına aittir. Sonuç olarak Suriyeli sığınmacılar Kilis ili ekonomisine üretici sıfatıyla olumlu katkı sağlamaktadır.

Resim 6.1. Suriyeli sığınmacıların işlettiği fırın/pastane ve kuruyemiş işletmeleri

Resim 6.2. Suriyeli sığınmacıların işlettiği giyim ve gıda işletmeleri

Tablo 6.5'te ankete katılan 100 örneklemin "Suriyeli sığınmacılar Kilis ili ekonomisine sanayici olarak olumlu katkı yapıyor mu?" sorusuna verdiği cevaplar yer almaktadır. Şekil 6.10'da görüldüğü gibi örneklerden %46'sı kesinlikle yapıyor, %38'i yapıyor, %13'ü karasızım, %2'si yapmıyor, %1'i kesinlikle yapmıyor cevabını vermiştir. Ankete katılan örneklerden birçoğu Kilis'te en az bir tane Suriyelilerin işlettiği sanayi dükkanının olduğunu belirtmiştir.

Ankete katılanlara "Suriyeli sığınmacılar Kilis ili ekonomisine istihdam sağlayarak olumlu katkı yapıyor mu?" sorusu sorulmuştur. Tablo 6.5'te görüldüğü gibi örneklerden %49'u kesinlikle yapıyor, %41'i yapıyor, %6'sı karasızım, %2'si yapmıyor, %2'si kesinlikle yapmıyor cevabını vermiştir. Suriyeli sığınmacılar genellikle kalabalık ailelerden oluşmaktadır. Bu yüzden de devletten aldıkları yardımlar yetersiz gelmektedir. Suriyeli sığınmacılar yaşamlarını idame ettirebilmek için çok düşük ücretlerle birçok sektörde çalışmaktadır. Sonuç olarak Suriyeli sığınmacılar Kilis ili ekonomisine istihdam sağlayarak olumlu katkı yapmaktadır.

Ankete katılan 100 örnekleme "Suriyeli sığınmacılar Kilis ili ekonomisine inşaat işçisi olarak olumlu katkı yapıyor mu?" sorusu sorulmuştur. Tablo 6.5'te görüldüğü gibi örneklerden %68'i kesinlikle yapıyor, %26'sı yapıyor, %4'ü karasızım, %1'i yapmıyor, %1'i kesinlikle yapmıyor cevabını vermiştir. Sonuç olarak Tablo 6.5'te görüldüğü gibi Suriyeli sığınmacılar Kilis ili ekonomisine inşaat işçisi olarak olumlu katkı yapmaktadır.

Ankete katılan 100 örnekleme "Suriyeli sığınmacılar Kilis ili ekonomisine tarım işçisi olarak olumlu katkı yapıyor mu?" sorusu sorulmuştur. Tablo 6.5'te görüldüğü gibi örneklerden %62'si kesinlikle yapıyor, %24'ü yapıyor, %10'u karasızım, %3'ü yapmıyor, %1'i kesinlikle yapmıyor cevabını vermiştir. Suriyeli sığınmacılar Kilis ili ekonomisine tarım işçisi olarak olumlu katkı sağlamaktadır.

Ankete katılan 100 örnekleme "Suriyeli sığınmacılar Kilis ili ekonomisine sanayi işçisi olarak olumlu katkı yapıyor mu?" sorusu sorulmuştur. Tablo 6.5'te görüldüğü gibi örneklerden %59'u kesinlikle yapıyor, %33'ü yapıyor, %6'sı karasızım, %1'i yapmıyor, %1'i kesinlikle yapmıyor cevabını vermiştir. Suriyeli sığınmacılar Kilis ili ekonomisine sanayi işçisi olarak olumlu katkı sağlamaktadır.

AFAD verilerine göre 2011 yılında Suriye'de çıkan iç savaş sonrası Türkiye'ye 2,5 milyondan fazla Suriyeli, sığınmacı olarak giriş yapmıştır. Ocak 2016 tarihinde Türkiye'ye sığınan Suriyelilerden

86.418'i Kilis'e yerleştirilmiştir. Kilis'teki Suriyeli sığınmacıların 66.200'ü şehir merkezinde yaşamaktadır. Suriyeli sığınmacılar Kilis'e ilk geldikleri zamanlarda devletin verdiği yardımlarla geçinmeye çalışmaktaydı. Ancak son 3 yıldan beri içinde girişimcilik ruhu olan bazı Suriyeli sığınmacılar Kilis'te işyerleri kiralayarak çeşitli sektörlerde işletmeler kurmaya başlamıştır. Bu işletmeler genellikle gıda, giyim ve kozmetik sektörü üzerine kurulmuştur. Bunun dışında Kilis ilinde Suriyeli sığınmacıların kuyumcu işletmeleri, oto tamir-bakım işletmeleri, cep telefonu işletmeleri gibi farklı sektörlerde de işyerleri bulunmaktadır. Kilis'te yaşayan birçok Türk vatandaşı ilk başlarda Suriyeli sığınmacıların işyeri açmalarını yadırgasa da günümüzde Suriyeli sığınmacıların işletmelerinden alışveriş etmektedir.

Sonuç olarak Kilis'te Suriyeli sığınmacıların çeşitli sektörlerde işyeri açması Kilis ilinin ticaret hacminin artmasına sebep olmuştur. Suriyeli sığınmacıların Kilis'te işlettiği ticarethanelerden bazıları Resim 6.3 ve Resim 6.4'te görülmektedir.

Resim 6.3. Suriyeli sığınmacıların Kilis'teki tekstil ve restoran işletmeleri

Resim 6.4. Suriyeli sığınmacıların Kilis'teki tekstil ve gıda işletmeleri

Ankete katılan 100 örnekleme "Suriyeli sığınmacılar Kilis ili ekonomisine yatırım yaparak olumlu katkı yapıyor mu?" sorusu sorulmuştur. Tablo 6.5'te görüldüğü gibi örneklemlerden %33'ü kesinlikle yapıyor, %47'si yapıyor, %17'si karasızım, %5'i yapmıyor, %3'ü kesinlikle yapmıyor cevabını vermiştir. Suriyeli sığınmacılar yatırım yaparak Kilis ili ekonomisine olumlu katkı sağlamaktadır.

Suriyeli sığınmacıların Kilis ili ekonomisine yaptığı en büyük yatırımlardan biri Kilis'in çeşitli yerlerinde işyeri açmalarıdır. Suriyeli sığınmacıların yatırım yaptığı bazı sektörler Resim 6.5 ve Resim 6.6'da görülmektedir.

Resim 6.5. Suriyeli sığınmacıların kuyumcu işletmesi

Resim 6. 6. Suriyeli sığınmacıların işlettiği tekstil ve restoran işletmeleri

Ankete katılan 100 örnekleme "Suriyeli sığınmacılar Kilis ili ekonomisine ihracat yaparak olumlu katkı yapıyor mu?" sorusu sorulmuştur. Tablo 6.5'te görüldüğü gibi örneklemlerden %20'si kesinlikle yapıyor, %21'i yapıyor, %44'ü karasızım, %7'si yapmıyor, %8'i kesinlikle yapmıyor cevabını vermiştir.

Ankete katılan 100 örnekleme "Suriyeli sığınmacılar Kilis ili ekonomisine ithalat yaparak olumlu katkı yapıyor mu?" sorusu sorulmuştur. Tablo 6.5'te görüldüğü gibi örneklemlerden %14'ü kesinlikle

yapıyor, %8'i yapıyor, %46'sı kararsızım, %15'i yapmıyor, %17'si kesinlikle yapmıyor cevabını vermiştir.

Suriyeli sığınmacılar ithalat ve ihracat işlerini yürütebilmek için Resim 6.7'de görüldüğü gibi Kilis'e bir işletme açmıştır. Ancak Kilis halkı bu işletmenin varlığı ve faaliyet şekli hakkında fazla bilgiye sahip değildir. Bu yüzden de ankete katılan örneklemelerin büyük bir kısmı "Suriyeli sığınmacılar Kilis ili ekonomisine ihracat yaparak olumlu katkı yapıyor mu?" ve "Suriyeli sığınmacılar Kilis ili ekonomisine ithalat yaparak olumlu katkı yapıyor mu?" sorusuna kararsızım cevabını vermiştir.

Resim 6.7. Suriyeli sığınmacıların ithalat ve ihracat faaliyet alanlı işletmeleri

Suriye'deki iç savaştan kaçarak Kilis'e sığınan Suriyelilerin büyük bir kısmının maddi durumları iyi düzeyde değildir. Kilis'te ikamet eden Suriyeli sığınmacıların çoğunluğu geçim sıkıntısı çektiği için Kilis ili ekonomisine sosyo-kültürel anlamda pek fazla olumlu etkisi bulunmamaktadır.

Ankete katılan 100 örnekleme "Suriyeli sığınmacıların Kilis ilinde çevreye ve sağlıklı yaşama olumlu katkı yaptıklarını düşünüyor musunuz?" sorusu sorulmuştur. Tablo 6.5'te görüldüğü gibi örneklemelerden %3'ü kesinlikle yapıyor, %2'si yapıyor, %7'si kararsızım, %17'si yapmıyor, %71'i kesinlikle yapmıyor cevabını vermiştir. Tablo 6.5'e göre Suriyeli sığınmacılar Kilis ilinde çevreyi ve sağlıklı yaşamı olumsuz olarak etkilemektedir.

Ankete katılan 100 örnekleme "Suriyeli sığınmacılar Kilis ili ekonomisine turist olarak olumlu katkı yapıyor mu?" sorusu sorulmuştur. Tablo 6.5'te görüldüğü gibi örneklemelerden %18'i kesinlikle yapıyor, %20'si yapıyor, %23'ü kararsızım, %10'u yapmıyor, %29'u kesinlikle yapmıyor cevabını vermiştir. Ankete katılanların birçoğu Kilis'te ikamet eden Suriyeli sığınmacıların uzun zamandan beri bu ilde olduklarını ve bu nedenle de Suriyelileri turist olarak görmediklerini ifade etmiştir.

7. SONUÇ VE ÖNERİLER

Arap Baharı'nı en uzun süre yaşayan ülke olan Suriye'de 15 Mart 2011'de halk ayaklanmaları ve protestolarla başlayan eylemler daha sonra iç-dış faktörlerin etkili olduğu iç savaşa dönüşmüştür. Komşumuz Suriye'de devam etmekte olan iç savaşa başka ülkeler de dahil olmuştur. Bu yüzden Suriye'deki savaşın yakın gelecekte bitmesi pek mümkün görünmemektedir.

İç savaş nedeniyle zor durumda kalan Suriyeli halkın büyük bir kısmı ülkelerini terk etmek zorunda kalmıştır. Çeşitli komşu ülkelere yapılan bu göçten en fazla etkilenen ülke Türkiye olmuştur. Türkiye'deki Suriyeli sığınmacıların sayısı 3 milyonu geçmiştir.

Kilis'te il nüfusundan daha fazla Suriyeli sığınmacı bulunmaktadır. Kilis nüfusu yaklaşık 90 bin iken Kilis'teki Suriyeli sığınmacı sayısı 130 bin civarındadır. Bu nedenle Kilis'te Suriyeli sığınmacılardan kaynaklanan çeşitli sosyo-ekonomik ve sosyo-kültürel problemlerin ortaya çıkması kaçınılmazdır. Bu problemleri tespit edebilmek için Kilis'in yerli halkından oluşan 100 işletmeye uygulanan anket ile aşağıdaki sonuçlar elde edilmiştir.

- Ankete katılanların %32'si giyim-kozmetik sektöründe faaliyet gösterirken, %74'ü şahıs işletmelerini kapsamaktadır..
- Ankete katılan işletmelerin %58'inde çalışan toplam işgücü sayısı 1-5 arası, %53'ünün Suriyeli çalışanı bulunmazken %47'sinin en az 1 tane Suriyeli çalışanı bulunmaktadır.
- Ankete katılanların %90'ı Suriyeli sığınmacıların Kilis ili ekonomisine tüketici olarak olumlu katkı sağladığı kanaatindedir.
- Ankete katılanların %86'sı Suriyeli sığınmacıların akaryakıt vb. tüketicisi olarak, %83'ü Suriyeli sığınmacıların altın, döviz alım-satımı yaparak, %94'ü Suriyeli sığınmacıların kiracı olarak, %51'i kişi Suriyeli sığınmacıların sağlık harcamaları yaparak, %90'ı Suriyeli sığınmacıların seyahat ederek, %64'ü Suriyeli sığınmacıların bankacılık hizmeti olarak Kilis ili ekonomisine olumlu katkı yaptığını ifade etmiştir.
- Ankete katılanların %87'si Suriyeli sığınmacıların Kilis ili ekonomisine üretici olarak olumlu katkı sağladığı kanaatindedir.
- Ankete katılanların %84'ü Suriyeli sığınmacıların sanayici olarak Kilis ili ekonomisine olumlu katkı yaptığını ifade etmiştir.
- Ankete katılanların %90'ı Suriyeli sığınmacıların Kilis ili ekonomisine istihdam sağlayarak olumlu katkı yaptığını belirtmiştir.
- Ankete katılanların %94'ü Suriyeli sığınmacıların inşaat işçisi olarak, %92'si Suriyeli sığınmacıların tarım işçisi olarak, 92 kişi Suriyeli sığınmacıların sanayi işçisi olarak Kilis ili ekonomisine olumlu katkı yaptığını görüşündedir.
- Ankete katılanların %80'i Suriyeli sığınmacıların Kilis ili ekonomisine yatırım yaparak olumlu katkı sağladığını kabul etmektedir.
- Ankete katılanların %41'i Suriyeli sığınmacıların Kilis ili ekonomisine ihracat yaparak olumlu katkı sağladığını savunurken, %44'ü Suriyeli sığınmacıların Kilis ili ekonomisine ihracat yaparak olumlu katkı yaptığını konusunda kararsız olduğunu belirtmiştir.
- Ankete katılanların %32'si Suriyeli sığınmacıların Kilis ili ekonomisine ithalat yaparak olumlu katkı yapmadığını düşünürken, %46'sı Suriyeli sığınmacıların Kilis ili ekonomisine ithalat yaparak olumlu katkı sağladığını konusunda kararsız kalmıştır.
- Ankete katılanların %88'i Suriyeli sığınmacıların Kilis ilinde çevreye ve sağlıklı yaşamı olumsuz olarak etkilediklerine inanmaktadır.
- Ankete katılanların %39'u Suriyeli sığınmacıların Kilis ili ekonomisine turist olarak olumlu katkı yapmadıklarını ifade etmiştir.

Yapılan bu çalışma sonucu elde edilen verilere göre aşağıdaki öneriler getirilmiştir:

- İç savaştan kaçarak gelen Suriyeli sığınmacıların konaklama yerleriyle, dengeli ve sağlıklı beslenmeleriyle ve maddi sorunlarıyla ilgili çözüm için sadece Türkiye'nin toplum kuruluşları ve yerli halkı değil uluslararası toplumun ve uluslararası kuruluşların da bu sorunlarla yakından ilgilenip daha duyarlı olmaları sağlanmalıdır.
- Suriye'deki iç savaş devam ettiği sürece Suriyelilerin ülkemizde sığınmacı olarak kalacakları düşünülürse Suriyelilerin ve Türk halkının entegre bir biçimde yaşamlarını sürdürebilmeleri için devlet tarafından bazı çalışmalara imza atılmalıdır.
- Ülkemizde yaşayan Suriyeli sığınmacılar çevreyi ve sağlıklı yaşamı olumsuz etkilemektedir. Bu sorunun giderilmesi için Suriyeli sığınmacıların daha sıkı şekilde denetlenmesi ve gerekli yaptırımların uygulanması gerekmektedir.
- Suriyeliler ülkemizde düşük ücretle istihdam edilirken Türk işçilerin istihdam olanakları azalmaktadır. Bu dengeyi sağlayabilmek için Suriyeli sığınmacıların istihdamı kayıt altına alınıp çalışma koşullarına ilişkin düzenlemelerin yapılması bazı sorunların çözümüne katkı sağlayacaktır.

- Sosyal güvenlik kapsamına tabi olmayan Suriyeli sığınmacıların istihdam edildiğinde yasal güvenceleri bulunmamaktadır. Suriyeli sığınmacılar istihdam edildiğinde yasal güvenceleri olması için "iş yasası" çıkarılmalıdır.
- Suriyeli sığınmacılar aracılığıyla yabancı sermayenin ülkemize girişini sağlamak için bazı yasal düzenlemeler yapılmalıdır.
- Suriyelilerin üretici ve yatırımcı olarak ülkemize gelir kaynağı sağlaması için yasal düzenlemeler yapılmalıdır.
- Suriyeli sığınmacıların gayriresmi yollarla ülkemize getirdiği bazı araç-gereçleri yasal düzenlemelerle kontrol altına alıp hem ülkenin ithalat-ihracat hacmini arttırarak hem de bu araç ve gereçlerin getirisinin resmîyet kazanarak ülke ekonomisine döndürülmesi sağlanabilir.
- Suriyelilerin altın, döviz alım-satımı yapması ve bankacılık hizmeti alması sağlanarak ülkemize sıcak para akışını arttırmak için bazı düzenlemelere gidilmelidir.
- Türkiye'nin çeşitli illerinde Suriyeli sığınmacılar için kurulan barınma merkezleri bulunmasına rağmen bu merkezlerin dışında yaşayan birçok Suriyeli bulunmaktadır. Suriyelilerin buldukları illerde belediye hizmetinin yeterli olamaması, sosyal hayatta ve aile hayatında olumsuzlukların yaşanması, kira bedellerinin katlanarak artması, iş imkanlarının azalması gibi sorunlarla karşı karşıya kalmaktadır. Bu sorunların ortadan kalkması için bazı politikalar geliştirilip uygulanmalıdır.

KAYNAKÇA

- AFAD, (2013), "Türkiye'deki Suriyeli sığınmacılar, 2013 Saha Araştırması Sonucu", https://www.afad.gov.tr/Dokuman/TR/60-2013123015491-syrian-refugees-in-turkey-2013_baski_30.12.2013_tr.pdf, (Erişim Tarihi: 27.11.2017).
- a) AFAD, (2017), "Barınma Merkezlerinde Son Durum", <https://www.afad.gov.tr/TR/IcerikDetay1.aspx?ID=16&IcerikID=848>, (Erişim Tarihi:16.11.2017).
- b) AFAD, (2017) "Kilis Barınma Merkezleri, T.C. Başbakanlık Afet Ve Acil Durum Başkanlığı", <https://www.afad.gov.tr/tr/IcerikDetay1.aspx?IcerikID=749&ID=16>, (29.11.2017).
- Akbaş, Z. (2012). "Orta Doğu'da Değişim Süreci ve Türk Dış Politikası.", Akademik Yaklaşımlar Dergisi, 3(1): 51-73.
- AKŞAM, (2015), "Suriyelilerin Türkiye'ye Etkisi", <http://www.aksam.com.tr/siyaset/suriyelilerin-turkiyeye-etkisi/haber-371219>, (Erişim Tarihi: 09.01.2016).
- Avcı, E. (2012), *Arap Baharı'nda İsrail'in Tutumu ve İslamofobi Endüstrisi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Kocaeli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kocaeli.
- Aydın, A. H. ve Özcan, S. (2016), "Suriyeliler Ve Sığınmacı Yönetimi: Kahramanmaraş İli Örneği", 2. Ortadoğu Konferansı, 28-29 Nisan, Kilis.
- Ayhan, V. (2011), "Mısır Devriminin Ayak Sesleri: Bir Devrin Sonu Mu.", Orsam Orta Doğu Analiz Dergisi, Rapor No: 27.
- Ayhan, V. (2012). *Arap Baharı: İnsanlar, Devrimler ve Değişim (17-21)*. Bursa: Marmara Kitap Merkezi (MKM) Yayınları.
- Bacık, G. (2011). *Arap Baharı'ndan Ortadoğu ve Kuzey Afrika'nın Geleceğine Bakmak*. Müsiad Çerçeve Dergisi, s.17.
- BİLGESAM, (2011). "*Arap Baharının Etkileri*", http://www.bilgesam.org/incele/1134/-arap-baharinin-etkileri/#.Vo-iG_mLTcc, (Erişim Tarihi: 20.12.2015).

- Boran, Y. (2011). Ortadoğu'da Direniş (260). İstanbul: [Siyah Beyaz Yayınları](#).
- Cabbarova, A. (2015). *Arap Baharı'na Sosyal Medya'nın Etkisi*. Yüksek Lisans Tezi, Azerbaycan Devlet İktisat Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Bakü.
- Cengiz, D. (2015). "Zorunlu Göçün Mekânsal Etkileri Ve Yerel Halkın Algısı; Kilis Örneği." *Turkish Studies*, Volume 10(2):101-122.
- Çiçek, A. ve Erkan, O. (1996). "Tarım ekonomisinde araştırma ve örnekleme yöntemleri", *Ziraat Fakültesi Yayınları No:12, Ders Notları Serisi No:6:46-48*.
- Doster, B. (2013). "Arap Baharı'ndan Demokrasi Beklemek". *Ortadoğu Analiz*, Cilt: 5, Sayı: 50: 13.
- Kilis AFAD İl Koordinatörlüğü Dosya Kayıtları, 2016.
- Lordoğlu, K. ve Aslan, M., (2016). "En Fazla Suriyeli Göçmen Alan Beş Kentin Emek Piyasalarında Değişimi: 2011-2014". *Çalışma ve Toplum*, 2016/2: 257-258.
- Mahalli, H. (2013). *Orta Doğu'da Kanlı Bahar*.(57), İstanbul: Destek Yayınları.
- Malik, A. ve Awadallah, B., (2010), "The Economics of the Arab Spring" <https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S0305750X1300003X> , (Erişim Tarihi: 29.11.2017).
- Memiş, H. (2015). "İç Savaş Nedeniyle Kilis'te Yaşayan Suriyelilerin Oluşturduğu Sosyo-Ekonomik Algılar Üzerine Bir Araştırma." *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi(Electronic Journal of Social Sciences)*, 14(52): 99-113.
- Miller, A. David, (2011), "For America, An Arab Winter". <http://wilsonquarterly.com/quarterly/summer-2011-a-changing-middle-east/for-america-an-arab-winter/>, (Erişim Tarihi: 4.12.2015).
- Montalvo, J. Garcia, (2012), "The Arab Spring In The Mena Region: It Is Not The Economy!". <http://ecommons.luc.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=1149&context=meea>, (Erişim Tarihi: 29.11.2017).
- ORSAM, (2015), "Suriyeli Sığınmacıların Türkiye'ye Etkileri" http://tesev.org.tr/wp-content/uploads/2015/11/Suriyeli_Siginmacilarin_Turkiyeye_Etkileri.pdf (Erişim Tarihi: 29.11.2017).
- Paksoy, H. Mustafa. (2013). "İç Savaştan Kaçarak Kilis'te Yaşamını Sürdüren Suriyelilerin Sosyo-Ekonomik Sorunları Üzerine Bir Araştırma." *Ortadoğu Araştırmaları, Uygulama ve Araştırma Merkezi*: 1-52.
- Randeree, B. (2010). "Protests Continue In Tunisia" <http://www.aljazeera.com/news/africa/2010/12/2010122682433751904.html>, (Erişim Tarihi: 23.12.2015).
- Ryan, Y. (2010). "Another Tunisian Protester Dies" <http://www.aljazeera.com/news/africa/2010/12/201012317536678834.html>, (Erişim Tarihi: 07.01.2016).
- Sadiki, L. (2010). "Tunisia: The Battle Of Sıdı Bouzıd" <http://www.aljazeera.com/indepth/opinion/2010/12/20101227142811755739.html>, (Erişim Tarihi: 29.12.2015).
- Szajkowski, B. (2011). "Social Media Tools And The Arab Revolts." *Alternative Politics*, 3(3): 420.
- Şahin, M. ve Şahin, Ö. U., (2014), "Arap Baharı'nın Türkiye Ekonomisine Etkileri", Doi: <http://dx.doi.org/10.11611/JMER287>, (Erişim Tarihi: 09.01.2016).

- T.C. Kilis Valiliği, Öncüpınar Konaklama Merkezi,
<http://www.kilis.gov.tr/konteyner/1073/oncupinar-konaklama-merkezi>, (Erişim Tarihi: 11.01.2016).
- Tekek, M. (2012), "Arap Baharı Ve Nedenleri". <http://firatguleryuz.blogspot.com.tr/>, (Erişim Tarihi: 03.12.2015).
- TUIÇ-YADAM , (2012), "Arap Dünyasında Entropi: Tunus, Mısır, Libya Ve Suriye’de Halk Ayaklanmaları", <https://www.yumpu.com/tr/document/view/11907685/arap-dunyasnda-entropi-tunus-msr-libya-ve-suriyede-tuic>, (Erişim Tarihi: 29.11.2017).
- Tunçdemir, C. (2014). "Arap baharı neden Tunus ve Mısır'da farklı yaşıyor?.T24", <http://m.t24.com.tr/yazarlar/cemal-tuncdemir/arap-bahari-neden-tunus-ve-misirda-farkli-yasaniyor>, 8323, (Erişim Tarihi: 21.12.2015).
- UKAM, (2015), "Sayılarla Suriyeli Mülteciler" <http://www.ukam.org/pdf/ukam-infografik-suriyeli-multeciler.pdf>, (Erişim Tarihi: 06.01.2016).
- USAK, (2013), "Suriyeli Mülteciler Krizi Ve Türkiye Sonu Gelmeyen Misafirlik", <https://www.brookings.edu/wp-content/uploads/2016/06/USAKBrookings-report-final-version14November13.pdf>, (Erişim Tarihi: 29.11.2017).
- Üzer, M. (2013). Devrim sürecinde Ortadoğu (129). Ankara: Ekin Yayınevi.
- Yavuz, C. ve Erdurmaz, S. (2012). Arap Baharı ve Türkiye: Orta Doğu’da Kırılan Fay Hatları (42-314),Ankara: Berikan Yayınevi.